

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет № 6**

**Методичні матеріали
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг»
обов'язковий компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти
072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних,
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробники:

1. доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки, к.ю.н., старший викладач Добровінський Артем Вікторович

Рецензенти:

1.Завідувач кафедри агрологістики і управління ланцюгами постачань Харківського національного технічного університету сільського господарства ім.П. Василенка, д.е.н, доцент Ларіна Т.Ф

2. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.е.н, доцент Павленко Н.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

4.1.1 Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Ринок фінансових послуг.	10	2	-	2	-	6	
Тема 2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.	10	2	-	2	-	6	
Тема 3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.	8	2	-	-	-	6	
Тема 4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.	8	-	-	2	-	6	
Тема 5. Фінансові послуги на ринку позик.	8	-	-	2	-	6	
Тема 6. Фінансові послуги на ринку грошей.	10	2	-	2	-	6	
Тема 7. Фінансові послуги на валютному ринку.	10	2	-	2	-	6	
Тема 8. Фінансові послуги на фондовому ринку.	10	2	-	2	-	6	
Тема 9. Фінансові послуги з управління ризиком.	8	-	-	2	-	6	
Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.	8	-	-	2	-	6	
							Екзамен
Всього за рік:	90	12	-	18	-	60	

4.1.2 Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Ринок фінансових послуг.	10	-	-	-	-	8	
Тема 2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.	10	2	-	-	-	8	
Тема 3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.	8	2	-	-	-	8	
Тема 4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.	8	-	-	2	-	8	
Тема 5. Фінансові послуги на ринку позик.	8	-	-	2	-	8	
Тема 6. Фінансові послуги на ринку грошей.	10	-	-	-	-	8	
Тема 7. Фінансові послуги на валютному ринку.	10	-	-	-	-	8	
Тема 8. Фінансові послуги на фондовому ринку.	10	-	-	-	-	8	
Тема 9. Фінансові послуги з управління ризиком.	8	-	-	2	-	7	
Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.	8	2	-	-	-	7	
							Екзамен
Всього за рік:	90	6	-	18	-	78	

1. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1: Ринок фінансових послуг.

Семінарське заняття: Ринок фінансових послуг.

Навчальна мета заняття: з'ясувати, що вивчає ринок фінансових послуг. Сутність, значення та передумови формування ринку фінансових послуг, ознайомитися з основними положеннями державного регулювання ринку фінансових послуг.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Ринок фінансових послуг як сегмент фінансового ринку.
2. Сфера послуг як вид людської діяльності.
3. Фінансові послуги та їх розвиток в Україні.
4. Сучасний стан розвитку ринку фінансових послуг в Україні та світі.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Ринок фінансових послуг як сегмент фінансового ринку. Предмет і завдання дисципліни «Ринок фінансових послуг» (даліше РФП), зв'язок з іншими теоретичними і прикладними економічними навчальними дисциплінами. Сутність, значення та передумови формування ринку фінансових послуг. Етапи розвитку ринку фінансових послуг в Україні, його принципи і функції, роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів.

Сфера послуг як вид людської діяльності. Методологічні підходи до визначення поняття «послуга». Особливості та класифікація послуг. Види послуг в західній статистиці національних рахунків. Групи послуг експертів ООН. Порівняння видів послуг, визначених у світових класифікаціях економічної діяльності окремих світових організацій. Світовий досвід про розвиток послуг.

Фінансові послуги та їх розвиток в Україні. Економічна сутність та сфера реалізації фінансової послуги. Види фінансових послуг, визначених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (даліше Закон). Умови надання фінансових послуг. Особливості фінансових послуг. Схожі риси та відмінності фінансових послуг і фінансових операцій. Загальні положення Закону.

Сучасний стан розвитку ринку фінансових послуг в Україні та світі. Елементи фінансових ресурсів, що використовуються під час надання фінансових послуг. Поширені види фінансових послуг на вітчизняному ринку

фінансових послуг і фактори, що впливають на їх розвиток. Склад ринку фінансових послуг. Основні напрями розвитку світового ринку фінансових послуг. Формування в Європі єдиного ринку фінансово-банківських послуг. Рівень розвитку ринку фінансових послуг в Україні та основні напрями щодо покращення його розвитку; дестабілізуючі чинники становлення ринку фінансових послуг. Характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг.

Теми цільових виступів:

1. Види фінансових послуг, визначених Законом.
2. Умови надання фінансових послуг.
3. Загальні положення Закону.
4. Характеристика основних інструментів РФП.

Теми рефератів:

1. Фінансові установи як головні учасники ринку фінансових послуг.
2. Становлення і розвиток кредитно-фінансових інститутів України.
3. Формування та розвиток регіональних ринків фінансових послуг.
4. Сутність ринку фінансових послуг, його роль, місце та функції в системі ринкових відносин.
5. Стратегії розвитку ринку фінансових послуг в Україні.

Задачі для виконання

1. При вкладенні капіталу у фінансову установу «Альфа» з 200 випадків був одержаний прибуток: 250 тис. грн у 20 випадках, 300 тис. грн – у 80; 400 тис. грн – у 100.
2. При вкладенні капіталу у фінансову установу «Бета» з 240 випадків був одержаний прибуток: 300 тис. грн у 144 випадках, 350 тис. грн – у 72; 450 тис. грн – у 24. Вибрати варіант вкладення капіталу із розрахунку середнього очікуваного прибутку.

3. Визначити розмір збільшення прибутку на одну акцію фінансової установи «Альфа» після поглинання нею фінансової установи «Бета». Установа «Альфа» має річний прибуток 1200 тис. грн та 1100 одиниць випущених акцій. Установа «Бета» має річний прибуток 300 тис. грн та 600 одиниць випущених акцій.
4. Обмінне співвідношення за акціями при мерджері складає 1:5.
5. В процесі аналізу діяльності підприємства харчової промисловості встановлено, що грошовий потік за звітний рік склав 120,5 тис. грн. Сума вартості всіх активів підприємства складає 58,4 тис. грн. Коефіцієнт дисконтування, який прогнозується на наступний рік, дорівнює 1,15. Потенційний чистий виробничий прибуток, який може бути отриманий підприємством у наступному році (вартість доходу за вирахуванням витрат і податків) складає 126 тис. грн. Очікуваний інвесторами розмір прибутку (нормативної капіталізації) визначається у розмірі 8%.
6. Сім'я із трьох чоловік продає будинок, в якому проживала постійно. Продає вперше після вступу в дію законодавства про оподаткування доходів фізичних осіб від операцій з нерухомістю. Ставка оподаткування – 30%. Згідно чинному законодавству платникам податку у даному конкретному випадку надається пільга: дохід, що підлягає оподаткуванню, зменшується на 3000 неоподатковуваних мінімумів. Визначити суму податку на дохід сім'ї від продажу будинку при таких даних: ціна продажу будинку – 65,7 тис. грн.; державне мито стягується у розмірі 5% від ціни продажу; нотаріальні послуги становлять 1% від ціни продажу.

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.

2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.
4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема № 2: Поняття фінансового посередництва, його класифікація.

Семінарське заняття: Поняття фінансового посередництва, його класифікація .

Навчальна мета заняття: вивчити спрощене та комплексне поняття фінансового посередництва, класифікацію фінансових посередників, а також вивчити суть агентських та інвестиційних послуг.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Поняття фінансового посередництва.
2. Послуги фінансових посередників.
3. Банківська система як фінансовий посередник.
4. Фінансове посередництво та небанківські фінансові посередники.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Поняття фінансового посередництва. Спрощене та комплексне поняття фінансового посередництва. Функції та значення фінансових посередників на ринку фінансових послуг. Класифікація фінансових посередників. Розподіл фінансових ресурсів через систему ринку фінансових послуг за участю фінансових посередників.

Послуги фінансових посередників. Послуги з оцінки ризику і розміщення цінних паперів. Агентські послуги. Брокерська та дилерська діяльність фінансових посередників. Інвестиційні послуги.

Банківська система як фінансовий посередник. Суть, структура та особливості ринку банківських послуг. Становлення ринку банківських послуг в Україні. Програма реформування та розвитку банківської системи в Україні. Стратегія розвитку ринку банківських послуг. Загальна характеристика банківських операцій. Комісійно-посередницькі банківські операції на ринку фінансових послуг. Міжбанківські об'єднання, їх роль і місце на ринку фінансових послуг.

Фінансове посередництво та небанківські фінансові посередники. Роль на ринку фінансових послуг кредитних спілок, страхових та інвестиційних компаній, пенсійних та інвестиційних фондів.

Теми цільових виступів:

1. Етапи формування сучасної банківської системи України.
2. Програма реформування та розвитку банківської системи в Україні.
3. Міжбанківські об'єднання, їх роль і місце на ринку фінансових послуг.

Теми рефератів:

1. Фінансові посередники та їх роль на ринку фінансових послуг.
2. Класифікація послуг фінансових послуг.
3. Функціонування та організація інфраструктури ринку цінних паперів.
4. Роль банків в інфраструктурному забезпеченні ринку фінансових послуг.

5. Трастові операції банків.
6. Довірча діяльність на ринку цінних паперів.
7. Довірче управління активами на ринку нерухомості.

Задачі для виконання

1. Індивідуальний приватний житловий будинок оціночною вартістю 52, 4 тис. грн. має загальну площу 94 кв.м. У будинку проживає сім'я із 2 чоловік непенсійного віку. База оподаткування для даного конкретного випадку зменшується на суму, виходячи із 40 кв.м, на сім'ю. Будівля оподатковується за ставкою 2% від її оціночної вартості. Необхідно визначити суму податку на нерухомість.

2. Фінансові установи залучають фінансові активи вкладників на рік. Сума коштів складає 1000 грн. Визначити прибутковість вкладення коштів:

а) при нарахуванні процентів щоквартально в розмірі 20% річних з капіталізацією доходу;

б) при нарахуванні 22% річних раз на рік.

3. Номінальна вартість векселя складає 20000 грн. Термін обігу векселя від дня обліку до дня погашення – 165 днів. Процентна ставка по обліку векселя – 18% на рік. Визначити дохід за векселем.

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.
4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.

5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч.посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема № 4 Інфраструктура ринку фінансових послуг.

Навчальна мета заняття: вивчити функції та елементи інфраструктури ринку фінансових послуг, визначити основні напрями зміцнення банківської системи України.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Поняття та елементи інфраструктури ринку фінансових послуг.
2. Сучасний етап розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні.
3. Сучасна інституційна база інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Поняття та елементи інфраструктури ринку фінансових послуг. Методологічні підходи до визначення поняття «інфраструктура». Функції та елементи інфраструктури ринку фінансових послуг. Об'єкти інфраструктури ринку фінансових послуг, їх функції.

Сучасний стан розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні. Прямі та побічні фактори, що впливають на інфраструктуру ринку фінансових послуг. Аналіз розвитку сучасної інфраструктури ринку фінансових послуг та пропозиції щодо її розбудови. Аналітичні показники визначення рівня розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг в регіонах України. Роль банків у інфраструктурному забезпеченні ринку фінансових послуг. Основні напрями зміцнення банківської системи України. Проблема створення інфраструктури ринку ануїтетів.

Сучасна інституційна база інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні. Особливості організації та функціонування інфраструктури ринку цінних паперів. Проблеми розвитку реєстраторського сегмента ринку цінних паперів. Інфраструктура ринку нерухомості України, ринку нумізматів, валютного та страхового ринків.

Теми цільових виступів:

1. Методологічні підходи до визначення поняття «інфраструктура».
2. Функції та елементи інфраструктури ринку фінансових послуг.
3. Прямі та побічні фактори, що впливають на інфраструктуру ринку фінансових послуг.
4. Роль банків у інфраструктурному забезпеченні ринку фінансових послуг.
5. Основні напрями зміцнення банківської системи України.
6. Проблема створення інфраструктури ринку ануїтетів.

Теми рефератів:

1. Структура ринку фінансових послуг.
2. Становлення ринку фінансових послуг в Україні.
3. Механізм державного регулювання ринку фінансових послуг.
4. Функції послуг на грошовому ринку.

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.
4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема № 5: Фінансові послуги на ринку позик.

Семінарське заняття: Фінансові послуги на ринку позик.

Навчальна мета заняття: вивчити особливості сучасної системи кредитування, фактори оцінки кредитоспроможності позичальника, сутність факторингу та його види, ознайомитися з послугами інноваційних компаній .

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Основні учасники ринку позичкового капіталу.
2. Ринок банківських послуг на ринку позик.

3. Лізингові послуги на ринку позик.
4. Факторингові послуги на ринку позик.
5. Кредитні операції із застосуванням цінних паперів.
6. Ринок інвестиційних послуг.
7. Інші види фінансових послуг на ринку позичкового капіталу.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Основні учасники ринку позичкового капіталу. Суб'єкти і об'єкти кредитної угоди. Характеристика основних видів кредиту. Особливості сучасної системи кредитування. Фактори оцінки кредитоспроможності позичальника.

Ринок банківських послуг на ринку позик. Суть і структура ринку банківських послуг. Критерії класифікації банківських послуг. Становлення ринку банківських послуг в Україні. Система правового регулювання ринку банківських послуг. Стратегія розвитку ринку банківських послуг. Банківські кредитні послуги, кредитний ризик. Трастові послуги банків.

Лізингові послуги на ринку позик. Переваги лізингу та основні причини, що стримують розвиток лізингових операцій в Україні. Порівняння Законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і «Про лізинг».

Факторингові послуги на ринку позик. Сутність факторингу, його види та класифікація. Порівняння факторингу і кредиту. Переваги факторингу. Розвиток ринку факторингових послуг в Україні і світі.

Кредитні операції із застосуванням цінних паперів. Кредити під заставу цінних паперів. Кредити, пов'язані з вексельним обігом. Обліковий кредит. Акцептний кредит. Авальний кредит.

Ринок інвестиційних послуг. Поняття та учасники ринку інвестиційних послуг в Україні. Інвестиційний клімат. Система державного регулювання інвестицій в Україні. Послуги інвестиційних компаній.

Інші види фінансових послуг на ринку позичкового капіталу. Форфейтинг як форма кредитування. Послуги кредитних спілок, принципи і методи їх надання. Види кредитів, які надаються кредитними спілками. Структура ринку ломбардних послуг. Види ломбардних послуг. Послуги ломбардного кредитування і зберігання цінностей. Державне регулювання ринку ломбардних послуг. Кредитно-гарантійні установи на ринку фінансових послуг у світі. Послуги інноваційних компаній. Послуги Фонда підтримки підприємництва.

Теми цільових виступів:

1. Становлення ринку банківських послуг в Україні .
2. Система правового регулювання ринку банківських і ломбардних послуг.
3. Стратегія розвитку ринку банківських послуг.
4. Характеристика основних видів кредиту.
5. Банківське кредитування, кредитний ризик.
6. Порівняння Законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і «Про лізинг».
7. Система державного регулювання інвестицій в Україні.
8. Принципи і методи надання послуг кредитних спілок, ломбардів.

Теми рефератів:

1. Роль послуг на ринку позичкового капіталу.
2. Значення фінансових послуг на фондовому ринку.
3. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг.
4. Факторингові компанії на ринку фінансових послуг.
5. Лізингові компанії на ринку фінансових послуг.

Задачі для виконання

1. Англійська компанія хоче придбати американські долари для сплати за поставку товарів з США. Банк надає наступні котирування: фунт

стерлінгів/долар – 1,8715/1,8725. За яким курсом буде зроблено обмін: а) 1,8725; б) 1,8715; в) 1,8720?

2. Американський імпортер купує 2 млн євро для того, щоб виконати платіж за товар. Скільки йому потрібно доларів, якщо банк котирує USD/євро = 1,175/1,176?

3. Курс доларів США в швейцарських франках дорівнює 1,5072, курс долара в сінгапурському доларі – 1,8408. Чому дорівнює крос-курс сінгапурського долара у франках, крос-курс франка в сінгапурському доларі?

4. Розрахувати крос-курс фунта стерлінгів у євро до долара США, якщо фунт стерлінгів до долара США дорівнює 1,6147; долар/євро – 1,8408.

5. Англійський експортер джему отримує платіж в євро. За яким курсом він обмінює євро на фунти стерлінгів, якщо курси цих валют до долара будуть такими: фунт стерлінгів до долара США дорівнює 1,6012; долар/євро – 1,4056?

6. Компанія має намір отримати позику в 10 млн японських єн на один рік під фіксовану ставку 7% річних. Але є можливість отримати кредит під «плаваючу» ставку. Компанія може отримати кредит в євро на міжнародному ринку під 6% річних, купувати єни на отримані євро на «споті» та продати єни за євро за форвардом на один рік. Скільки потрібно взяти євро в кредит та за яким форвардним курсом компанії вигідно продати єни за євро, якщо курс «спот» на момент отримання єврокредиту дорівнював 5 єн за євро?

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.

4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч.посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема № 6: Фінансові послуги на ринку грошей.

Семінарське заняття: Фінансові послуги на ринку грошей.

Навчальна мета заняття: вивчити готівкові та безготівкові розрахунки, ознайомитися з основними видами банківських платіжних систем та з послугами іноземних фінансових установ.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Послуги розрахунково-касового обслуговування.
2. Розміщення фінансових активів в банківських установах.
3. Операції з інструментами грошового ринку в платіжних системах
4. Нетрадиційні банківські операції та послуги.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Послуги розрахунково-касового обслуговування. Готівкові та безготівкові розрахунки. Вибір форми розрахунків. Групи платежів. Заходи НБУ у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання.

Розміщення фінансових активів в банківських установах. Сутність депозитної політики банків. Види депозитів. Депозитні операції. Проблеми розвитку депозитного ринку України.

Операції з інструментами грошового ринку в платіжних системах. Загальна характеристика інструментів грошового ринку. Поняття про платіжні системи. Спеціальні платіжні засоби. Порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням. Безготівкові розрахунки платіжними картками. Банківські платіжні картки. Основні види банківських платіжних систем: SWIFT, TARGET, TOPAZ, Internet, їх призначення, переваги, недоліки.

Нетрадиційні банківські операції та послуги. Сутність форфейтингу як фінансової послуги. Банківські послуги з фінансового інжинірингу. Консультаційні та інформаційні послуги. Консалтингові послуги. Інтернет-банкінг. Послуги іноземних фінансових установ.

Теми цільових виступів:

1. Заходи НБУ у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання.
2. Роль банків в системі недержавного пенсійного забезпечення .
3. Загальна характеристика інструментів грошового ринку.
4. Безготівкові розрахунки платіжними картками.
5. Послуги іноземних фінансових установ.

Теми рефератів:

1. Інвестиційні трасти та фонди на ринку фінансових послуг.
2. Пенсійні фонди на ринку фінансових послуг.
3. Страхові компанії на ринку фінансових послуг.
4. Ліцензування діяльності фінансових установ.
5. Ринок операцій СПОТ і СВОП на ринку фінансових послуг.

Задачі для виконання

1. Підприємство одержало в комерційному банку кредит у 12 тис. грн на 2 роки під 6% річних. Після закінчення цього терміну воно не змогло його сплатити. Банк погодився продовжити термін кредитування ще на 2 роки під 12% річних. Розрахувати остаточну суму погашення кредиту.

2. Банк надає кредити підприємству під 22% річних. Експертна комісія визначила, що середньорічний рівень інфляції складає 11%. Яка ставка повинна бути визначена в кредитній угоді, щоб платежі за кредитом були застраховані від знецінення?

3. Підприємство здійснює вибір кредитування у двох банках. Перший банк пропонує кредит на 3 роки під 10% річних, що нараховуються за складними процентами. Другий банк здійснює кредитування за простими процентними ставками. Який процент другий банк повинен запропонувати підприємству, щоб досягти еквівалентних з першим банком умов?

4. Банк надав підприємству кредит у сумі 100 тис. грн на 5 років. Номінальна ставка за таким кредитом – 5% річних. Банк змінив умови кредитування і визначив нарахування процента не в кінці року, а в кінці кварталу. Якого збитку зазнало підприємство?

5. АТ надало кредит на 3 роки. Сума кредитування – 100 тис. грн. Ставка – 20% річних. Через рік АТ додатково надало кредит 50 тис. грн на два роки під 25% річних. Визначити суму, яку необхідно повернути підприємству через 3 роки.

6. ТОВ «Інвест» отримало кредит на рік під 30% річних. Однак через 6 місяців ставку було змінено на 40% річних. Визначити суму, яку буде повернуто, якщо величина кредиту становить 150 тис. грн.

7. Визначити, яку суму підприємству необхідно повернути банку через рік за кредит в 100 тис. грн. Кредит надано під 30% річних. Після двох місяців ставку збільшили на 5% річних. Після трьох місяців – ще на 2%, а після 8 місяців користування кредитом і до кінця року ставка склала 60%.

8. Банк надав підприємству кредит у сумі 250 тис. грн. на 5 років. Номінальна ставка за таким кредитом – 10% річних. Банк змінив умови

кредитування і визначив нарахування процентів не в кінці року, а в кінці кварталу. Якого збитку зазнало підприємство?

9. АТ надало кредит на 4 роки. Сума кредитування – 150 тис. грн. Ставка – 10% річних. Через рік АТ додатково надало кредит 50 тис. грн на два роки під 20% річних. Визначити суму, яку необхідно повернути підприємству через 4 роки.

10. Підприємство здійснює вибір кредитування у двох банках. Перший банк пропонує кредит на 3 роки під 12% річних, які нараховуються за складними процентами. Другий банк здійснює кредитування за простими процентними ставками. Який процент другий банк повинен запропонувати підприємству, щоб досягти еквівалентних з першим банком умов?

11. Визначити можливість розрахунку за кредитні ресурси, використані позичальником на придбання обладнання вартістю 250 тис. грн у перший рік його використання, якщо ставка за кредит становить 20% річних і було реалізовано продукції, виробленої на цьому обладнанні, на суму 100 тис. грн (без ПДВ) із прибутком у 23,2 тис.

12. Визначити, яку суму підприємству необхідно повернути банку через рік за кредит в 200 тис. грн. Кредит надано під 25% річних. Після двох місяців ставку збільшили на 5% річних. Після трьох місяців – ще на 2%, а після 8 місяців користування кредитом і до кінця року ставка склала 40%.

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.

4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч.посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема № 7: Фінансові послуги на валютному ринку.

Навчальна мета заняття: вивчити принципи та методи проведення валютних торгів, а також ознаки класифікації міжнародних розрахунків.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Операції з валютою.
2. Послуги валютних бірж.
3. Фінансові послуги у сфері міжнародних розрахунків.
4. Міжнародні кредитні операції.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Операції з валютою. Суб'єкти валютного ринку, що проводять операції з валютою. Види операцій з валютою, функції операцій Депозитні та конверсійні операції. Валютний ділінг в банках. Операції на міжбанківському валютному ринку: спот, форвард, своп. Операції на біржовому валютному ринку: ф'ючерсні, валютний опціон. Ринок FOREX. Валютний арбітраж.

Послуги валютних бірж. Принципи і методи надання послуг. Проведення валютних торгів, торгів строковими контрактами і банківськими металами. Розрахунок середньозважених ставок/курсів за операціями банків.

Фінансові послуги у сфері міжнародних розрахунків. Ознаки класифікації міжнародних розрахунків. Форми платіжних засобів. Основні форми міжнародних розрахунків. Банківський переказ. Інкасо. Акредитив. Валютні клірингові розрахунки. Торгівля іноземною валютою на території України. Правила переказу іноземної валюти за межі України.

Міжнародні кредитні операції. Євровалютний ринок кредитів.

Теми рефератів:

1. Валютні ф'ючерси та опціони.
2. Суть, структура та стратегія розвитку ринку банківських послуг.
3. Посередницькі послуги при вкладенні капіталу в цінні папери.
4. Брокерські послуги на фондовому ринку.
5. Хеджування ризиків за допомогою послуг фінансових посередників.

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.
4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика:

Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.

7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч.посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема №8:Фінансові послуги на фондовому ринку .

Навчальна мета заняття: вивчити інструменти депозитарної діяльності в Україні, основи функціонування ринку комерційних послуг із цінних паперів, ознайомитися з особливостями торгівлі похідними цінними паперами.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Основні види послуг на фондовому ринку .
2. Торгові послуги на фондовому ринку.
3. Арбітраж на сучасному фондовому ринку.
4. Облікові та клірингові послуги на фондовому ринку.
5. Послуги фондових бірж.
6. Недержавні пенсійні фонди на фондовому ринку.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Основні види послуг на фондовому ринку. Характеристика послуг за видами діяльності. Види професійної діяльності на фондовому ринку. Інвестиційна привабливість фондового ринку. Функції маркет-мейкерів фондового ринку.

Торгові послуги на фондовому ринку: андеррайтингова діяльність, комісійна і комерційна діяльність, дейтрейдинг, інтернет-трейдинг цінними паперами. Послуги товарних бірж.

Арбітраж на сучасному фондовому ринку. Сутність арбітражу. Індексний та опціонний арбітражі *Облікові та клірингові послуги на фондовому ринку.*

Інструменти депозитарної діяльності в Україні і світі. Послуги інститутів інфраструктури фондового ринку: депозитаріїв, зберігачів і реєстраторів, їх розвиток в Україні. Основи функціонування ринку комерційних послуг із цінних паперів. Основні показники діяльності реєстраторів. Функції реєстроутримувачів. Кастодіальні послуги комерційного банку. Клірингові операції на ринку фінансових послуг.

Послуги фондових бірж. Допуск цінних паперів до котирування. Участь в біржових торгах. Визначення початкової ціни акцій. Оформлення замовлень. Особливості торгівлі похідними цінними паперами.

Недержавні пенсійні фонди на фондовому ринку. Організація роботи недержавних пенсійних фондів. Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Зберігачі пенсійного фонду. Інвестиційна діяльність недержавних пенсійних фондів.

Теми цільових виступів:

1. Послуги товарних бірж.
2. Сутність арбітражу. Індексний та опціонний арбітражі.
3. Клірингові операції на ринку фінансових послуг.
4. Організація роботи недержавних пенсійних фондів.
5. Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення.
6. Інвестиційна діяльність недержавних пенсійних фондів.

Теми рефератів:

1. Вплив реєстраторської діяльності на ринок фінансових послуг.
2. Вплив депозитарної діяльності на ринок фінансових послуг.
3. Значення розрахунково-клірингової діяльності для розвитку ринку фінансових послуг.
4. Вплив діяльності інформаційно-аналітичних систем на ринок фінансових послуг.
5. Вплив розвитку організованих ринків на ринок фінансових послуг.
6. Система захисту прав споживачів фінансових послуг.

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.
4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема №9: Фінансові послуги з управління ризиком.

Навчальна мета заняття: вивчити види фінансових ризиків і способи їх зниження, зробити розрахунки ризиків в практичних завданнях, ознайомитися з зарубіжним досвідом функціонування страхових ринків.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Фінансові ризики .
2. Страхування ризиків фінансових установ.

3. Ринок страхових послуг України.
4. Гарантування вкладів фізичних осіб.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Фінансові ризики. Види фінансових ризиків. Способи зниження фінансових ризиків. Основні фактори, що визначають ризики у міжнародних валютних, кредитних і фінансових операціях і методи їх страхування. Характеристика окремих джерел кредитного ризику.

Страхування ризиків фінансових установ. Шляхи страхування ризиків у міжнародній практиці. Сутність франшизи. Програма страхування для банків (із практики роботи НАСК «Оранта»). Методи страхування банківських валютних ризиків. Безпека операцій на ринку нерухомості.

Ринок страхових послуг України. Страхування як економічна категорія. Організація страхового ринку послуг, основні види страхових послуг на ринку України. Об'єктивні і суб'єктивні фактори, що визначають розвиток страхових послуг. Нормативно-правове регулювання ринку страхових послуг. Порівняльна характеристика двох Законів України – «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і «Про страхування». Стратегічні напрямки розвитку ринку страхових послуг в Україні. Фактори реформування та розвитку ринку страхових послуг в Україні. Концепція розвитку страхового ринку України до 2010 року. Зарубіжний досвід функціонування страхових ринків.

Гарантування вкладів фізичних осіб. Світовий досвід створення компенсаційних фондів. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні. Гарантійні послуги. Практичні поради з продажі нерухомості.

Теми цільових виступів:

1. Види фінансових ризиків. Способи зниження фінансових ризиків.
2. Характеристика окремих джерел кредитного ризику.
3. Програма страхування для банків (із практики роботи НАСК«Оранта»).

4. Порівняльна характеристика двох Законів України – «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і «Про страхування».
5. Зарубіжний досвід функціонування страхових ринків.
6. Практичні поради з продажі нерухомості.

Теми рефератів:

1. Учасники ринку інвестиційних послуг в Україні.
2. Ринок ломбардних послуг в Україні.
3. Характеристика послуг валютних бірж.
4. Платіжні системи та переказ грошей в Україні.
5. Еквайринг як вид діяльності грошового ринку.

Задачі для виконання:

1. Порівняти платоспроможність позичальника (методика НБУ) за коефіцієнтами миттєвої та поточної ліквідності щодо оптимального показника. Поточні зобов'язання позичальника становлять 120 тис. грн. На розрахунковому рахунку підприємства – 25 тис. грн, а на валютному – валюти в еквіваленті 12 тис. грн. Дебіторська заборгованість підприємства за надані послуги та за розрахунками з бюджетом становить 21 тис. грн. Статутний фонд підприємства становить 100 тис. грн.

2. Оцінити динаміку зміни платоспроможності позичальника за коефіцієнтом поточної ліквідності (методика НБУ) за наступною інформацією. У 2014 році грошові кошти та розрахунки склали на підприємстві 100 тис. грн, а в 2015 році вони зменшилися на 24%. У 2014 році підприємство одержало векселів на суму 50 тис. грн, тоді як у 2015 році вони були погашені. Дебіторська заборгованість за товари зменшилася в 2015 році порівняно з 2014 роком на 20% і становить 35 тис. грн, а дебіторська заборгованість з нарахованих доходів у 2014 році становила 20 тис. грн, тоді як у 2015 – тільки 2 тис. грн. Співвідношення довгострокових і короткострокових кредитів банку

в 2014 і 2015 роках не змінилося і становить 0,5. Обсяг довгострокових кредитів у 2014 році становив 50 тис. грн, а в 2015 році обсяг виріс на 12 %.

3. Розрахувати рентабельність активів позичальника (за методикою НБУ), якщо фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування становить 200 тис. грн. Інших видів діяльності позичальник не проводить. Підприємство має основних засобів за залишковою вартістю на 1 млн. грн, грошові кошти в національній валюті – 30 тис. грн, а також готової продукції на складі на суму 45 тис. грн.

4. Надати оцінку платоспроможності позичальника за коефіцієнтом маневреності (методика НБУ), якщо існує така інформація. Статутний капітал складає 200 тис. грн, резервний капітал – 10 тис. грн. Основні засоби підприємства за залишковою вартістю складають 100 тис. грн, а нематеріальні активи – 10 тис. грн. Наскільки мобільно підприємство використовує власні кошти, якщо цільове фінансування становило 60 тис. грн?

5. Зробити оцінку платоспроможності позичальника за коефіцієнтом миттєвої ліквідності (методика НБУ) за інформацією, наведеною в *табл. 1* (тис. грн).

Таблиця 1

Показники фінансової звітності позичальника

Показник	Значення показника	
	2014р.	2015р.
Поточні фінансові інвестиції	100	120
Кошти на розрахунковому рахунку	200	50
Короткострокові кредити банків	30	20
Векселі видані	60	130
Поточні зобов'язання з оплати праці	20	25
Цільове фінансування	10	-
Статутний капітал	150	150
Кошти на валютному рахунку в еквіваленті	10	5

6. Зробити оцінку динаміки платоспроможності позичальника (методика НБУ) за коефіцієнтом загальної ліквідності. Вихідні дані наведені в *табл. 4*.

Таблиця 2

Показники фінансової звітності позичальника

Показник, тис. грн	Дата	
	на 1.01.2014 р.	на 1.01.2015 р.
Готова продукція	200	240
Кошти на розрахунковому рахунку	50	20
Одержані векселі	10	0
Незавершене виробництво	15	10
Довгострокові кредити	50	0
Короткострокові кредити	70	110
Поточні зобов'язання з оплати праці	0	10
Векселі видані	20	40

7. Два підприємства мають намір за рахунок банківського кредиту розширити своє виробництво. Банку необхідно визначити фінансову стійкість позичальників на основі даних фінансової звітності, наведеної в *табл. 3*. (млн. грн).

Таблиця 3

Показники фінансової звітності позичальника

Підприємство	Власний Капітал	Довгострокові зобов'язання	Кредиторська заборгованість	Фінансові інвестиції	Нематеріальні активи
Альфа	1,2	0,4	0,9	0,2	-
Бета	2,3	0,6	1,3	1,2	0,5

Обґрунтуйте рішення банку з можливості надання кредиту.

8. Два підприємства звернулися до банку за короткостроковим кредитом. Для прийняття попереднього рішення щодо кредитування банк повинен визначити ступінь фінансового ризику позичальника, маючи у своєму розпорядженні таку інформацію (представлено в *табл. 4* (тис. грн).

Таблиця 4

Вихідні дані для розрахунку

Підприємство	Довгострокові зобов'язання	Векселі видані	Кредиторська заборгованість	Поточні зобов'язання за розрахунки зі страхування
А	250	-	35	15
Б	15	130	20	45

Власний капітал підприємства А становить 280 тис. грн, тоді як підприємства Б – на 4% менше. Яке підприємство буде визначено банком як найбільш привабливе для кредитування? Відповідь обґрунтувати.

9. Розрахувати індекс динаміки зміни платоспроможності позичальника (методика НБУ) за коефіцієнтом загальної ліквідності. Вихідні дані наведені в *табл. 5*.

Таблиця 5

Показники фінансової звітності позичальника

Показник, тис. грн	Дата	
	1.01.2014	1.01.2015
Готова продукція	160	170
Кошти на розрахунковому рахунку	50	30
Поточна заборгованість за довгостроковими кредитами	50	40
Векселі видані	0	30
Дебіторська заборгованість		
за послуги		
за товари	50	50
Короткострокові кредити	90	65

10. Обґрунтувати рішення банку щодо можливості отримання кредиту позичальником. Три підприємства мають намір за рахунок банківського кредиту розширити своє виробництво. Банку необхідно визначити фінансову стійкість позичальника на основі даних фінансової звітності (наведено в *табл. 6*).

Таблиця 6.

Вихідні дані для розрахунку за балансом

Підприємство	Власний капітал (I розділ пасиву)	Довгострокові зобов'язання (III розділ пасиву)	Кредиторська заборгованість (IV розділ пасиву)	Довгострокові фінансові інвестиції (I розділ активу)	Нематеріальні активи (I розділ активу)
А	1,4	0,6	1,1	0,4	-
Б	2,5	0,8	1,5	1,4	0,7
В	2,7	0,8	2,1	0,7	0,4

11. Визначити ефективність використання кредиту, одержаного комерційним підприємством у кредитній установі, на основі даних, наведених у табл. 9.

Таблиця 7.

Вихідні дані для розрахунку

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Розрахунок динаміки зміни показників	
			сума	%
Роздрібний товарообіг за рік, млн грн.	500	600		
Рентабельність до роздрібного товарообігу, %	6	6		
Кредит у середньорічному обчисленні, млн грн.	20	22		
Ставка за користування кредитом, % річних	32	30		

12. Визначити плату за кредитні ресурси, використані лізингодавцем на придбання лізингового майна вартістю 250 тис. грн, у перший рік лізингування, якщо використовується ставка за кредит 20% річних.

13. Розрахувати плату за додаткові послуги лізингодавця, які передбачені лізинговим договором у поточному році, якщо витрати на відрядження складають 8 тис. грн, технічне обслуговування обладнання – 5 тис. грн, на навчання персоналу – 9 тис. грн. Термін лізингування становить 7 років.

14. Розрахувати суму, одержану виробничою компанією за факторинговим договором за наступними умовами:

- * загальна сума рахунків складає 300 тис. грн;
- * аванс складає 90% (обсяг резерву дорівнює 10%);
- * комісія фактора дорівнює 3%;
- * щомісячний банківський процент за аванс – 2%.

15. Розрахувати суму, одержану підприємством за факторинговим договором, якщо загальна сума рахунків складає 500 тис. грн, а позика – 90% від суми рахунків. Комісія фактора дорівнює 2%, щомісячний банківський процент за позику – 3%.

16. Банк купив у підприємства дебіторську заборгованість на суму 15 тис. грн на місяць та видав позику в розмірі 70% цієї заборгованості на умовах 30% річних та 2% комісійних від обсягу придбання. Розрахувати витрати, пов'язані з факторингом.

17. Банк встановив комісійні в розмірі 2% і надав позику підприємству в розмірі 70% від дебіторської заборгованості, яку купив за додатковий 1% на місяць. Продаж у кредит складає 100 тис. грн на місяць. Розрахувати витрати за факторингом.

18. Кондитерська фабрика регулярно постачає 20 фірм своєю продукцією. Строк платежу складає 30 днів. Оборót за місяць дорівнює 300 тис. грн при позичковому відсотку 36% річних. Комісійні фактора за ризик складають 0,5 від оборóту. Розрахувати витрати за факторингом.

19. Ставка за кредит складає 32% річних. Середній строк обертання коштів у розрахунках з покупцем складає 14 днів. Скільки коштуватиме операція факторингу для продавця, якщо був поставлений товар на суму 2000 грн ?

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.
4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.

Навчальна мета заняття: вивчити форми і напрями державного регулювання ринків фінансових послуг, правовий статус українських саморегулійних організацій, вивчити закони та нормативні акти діяльності фінансових установ.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Необхідність державного регулювання ринку фінансових послуг на етапі становлення його функціональної системи .
2. Саморегулівні організації на ринку фінансових послуг.
3. Правова база діяльності фінансових установ в Україні.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми

Необхідність державного регулювання ринку фінансових послуг на етапі становлення його функціональної системи. Сутність регулювання та нагляду за ринком фінансових послуг. Мета, форми і напрями державного регулювання ринків фінансових послуг. Органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, їх функції. Національний банк як орган державного регулювання ринку фінансових послуг. Принципи організації органів державного регулювання та нагляду. SWOT-аналіз консолідації державного нагляду за ринком фінансових послуг.

Саморегулівні організації на ринку фінансових послуг. Основна мета і напрями розвитку саморегулювання. Основні завдання саморегулівних організацій. Правовий статус українських саморегулівних організацій.

Правова база діяльності фінансових установ в Україні. Концептуальний та стратегічний рівень, закони, нормативні акти діяльності фінансових установ. Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг. Основні завдання, функції та права Комісії.

Теми цільових виступів:

1. Сутність регулювання та нагляду за ринком фінансових послуг.

2. Мета, форми і напрями державного регулювання ринків фінансових послуг.
3. Органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, їх функції.
4. Національний банк як орган державного регулювання ринку фінансових послуг.
5. Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг.
6. Основні завдання, функції та права Комісії.

Задачі для виконання

1. Ломбард прийняв від фізичної особи на відповідне зберігання у забезпечення позики ювелірні вироби з дорогоцінних металів з оціночною вартістю 300 грн. Договором передбачено користування позикою 15 днів, плата за користування позикою 1,2% за зберігання на день, плата за зберігання 0,06% за день, також прийняті предмети домашнього вжитку сумою 1200 грн на 25 днів за тими ж процентами.

2.. Банк передає підприємству терміном на 5 років на умовах фінансового лізингу обладнання вартістю 100 000 грн під 30% річних із щомісячним погашенням процентів. Річна норма амортизації – 20%, лізингова марка – 3%, щорічний страховий платіж – 2%. Періодичність виплати лізингових платежів проводиться щорічно. Скласти рахунок лізингових платежів і заповнити таблицю.

Таблиця 8.

Вихідні дані для розрахунку

з/п	Платежі	1-ий рік	2-ий рік	3-ій рік	4-ий рік	5-ий рік	Разом за 5 років
	Відшкодування вартості обладнання						
	Структура лізингових						

	платежів:						
.1	плата за кредит						
.2	лізингова марка						
.3	страхові платежі						
	Лізингові платежі (всього)						

3. Підприємець Луценко О.М. сплачує внески до Пенсійного фонду у фіксованому розмірі (з 01.01.2014р.). Визначити суму, що буде врахована при обчисленні пенсії, якщо:

- сума фактично сплаченого страхового внеску у фіксованому розмірі за місяць – 150 грн;
- розмір страхового внеску до солідарної системи у відповідному місяці – 32%.

4. Розрахувати розмір страхових внесків до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на підприємстві «Гермес», яке віднесено до 15 класу професійного ризику за такими даними: річний страховий внесок за 15 класом професійного ризику виробництва по всій країні становив минулого періоду 83 млн грн.; річні витрати Фонду на відшкодування збитків потерпілим за цим класом професійного ризику – 63 млн грн;

річний розмір страхового внеску на підприємстві за минулий рік становив 600 тис. грн; річні витрати Фонду за цей період з відшкодування збитків потерпілим на виробництві (як безпосередньо самим Фондом, так і підприємствами в рахунок страхових внесків) становили 400 тис. грн, з них 350 тис. грн витрачено на щомісячні страхові виплати та надання соціальних послуг потерпілим минулих років, а 50 тис. грн. – потерпілим у цьому році. Страховий

тариф для 15 класу професійного ризику становить 2,55% від фонду оплати праці.

5. Протягом 10 років середні річні доходи на ринку цінних паперів становили 5%. Визначити чутливість цінних паперів до ринку при дохідності:

- а) цінних паперів 10%;
- б) цінних паперів 3%.

6. Розрахувати необхідну ставку дохідності за цінними паперами (теорія МОКА), якщо безпечна (безризикова) ставка дорівнює 2%, середня дохідність ринку – 5%, коефіцієнт чутливості ринку до довірчого управління (β) – 1,5.

7. Розрахувати балансову вартість однієї акції на 01.12 2014 р. ВАТ «Театральний гастроном» (м. Київ). Вартість акціонерного капіталу дорівнює 75 400 грн. Загальна кількість акцій компанії 14 812 штук. Вартість резервного фонду – 12 100 грн.

8. ВАТ Банк «Н» продав на ПФТС акцій на суму 50 тис. грн. Загальна кількість акцій компанії складає 2 600 тис. шт. Середня вартість продажу однієї акції становить 5,2 грн/шт. Розрахувати коефіцієнт обертання акцій.

9. Підприємство «Фотон» склало трастовий договір з Кредитбанком. За умовами договору в траст віддаються цінні папери на суму 100 млн грн. Оголошено дивіденд – 40%. Дохід банку за цими операціями складає 15% на місяць. Дохід з трасту – 3 млн грн. на місяць. Визначити, чи вигідно вкладати цінні папери в траст.

Теми рефератів:

1. Аудит на ринку фінансових послуг.
2. Функції маркет-мейкерів фондового ринку.
3. Роль фінансових аналітиків на ринку фінансових послуг.

Література

1. Про концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 1995 р. № 342/95-ВР // Голос України. – 1995. – 31 жовт.

2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серп. 2001, № 9742 // Офіц. вісник України. – 2001. – № 10
3. Гаршина О.К. Цінні папери: Навч. посіб. – К: Видавн. дім «Слово», 2014.
4. Колісник М.К., Маслак О.О., Романів Є.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011.
5. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язюк І.В. Цінні папери в Україні: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. – К.: Кондор, 2014.
6. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012.
7. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010.

***Роз'яснення щодо понять,
за якими проводяться розрахунки:***

Мерджер (лат. – пізніший) – поглинання однієї установи іншою.

Крос-курс – курсове співвідношення між двома валютами, яке визначається на основі курсу цих валют щодо відношення до третьої валюти. Різниця в курсах дає можливість отримати при обміні додатковий дохід.

Лізинг – це підприємницька діяльність, спрямована на інвестування власних або залучених фінансових коштів, що полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна за умови сплати ним лізингових платежів.

Факторинг – це придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари (послуги) із прийняттям на себе ризику невиконання вимог і прийом платежів; це операція з переуступки першим кредитором (виробником) прав вимоги боргу третьої особи (споживача) іншому кредиторіві (факторові) з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу першому кредиторіві.

**Основні формули, які необхідно
використати у розв'язанні**

1. Показники, що оцінюють платоспроможність:

- коефіцієнт миттєвої ліквідності ($КЛМ$) – характеризує швидкість погашення короткострокових зобов'язань високоліквідними активами (не менше 0,2):

$$КЛМ = \frac{Aв}{Зк};$$

де $Aв$ – високоліквідні активи (грошові кошти, їх еквіваленти);

$Зк$ – короткострокові зобов'язання (короткострокові кредити, розрахунки з кредиторами;

- коефіцієнт поточної ліквідності ($КЛп$) – характеризує можливість погашення короткострокових зобов'язань у встановлені терміни (не менше 0,5):

$$КЛп = \frac{Aл}{Зк},$$

де $Aл$ – ліквідні активи (високоліквідні активи, дебіторська заборгованість, векселі);

- коефіцієнт загальної ліквідності ($КЛз$) – характеризує можливість погашення короткострокових зобов'язань за рахунок усіх оборотних активів (не менше 2,0):

$$КЛз = \frac{Aо}{Зк},$$

де $Aо$ – оборотні активи (другий розділ активу балансу).

2. Показники, що оцінюють фінансову стійкість:

- коефіцієнт маневреності ($Км$) – характеризує ступінь мобільності використання власних коштів (не менше 0,5):

$$Км = \frac{Вк - Aн}{Вк},$$

де $Вк$ – власний капітал підприємства;

A_n – необоротні активи;

- коефіцієнт незалежності (K_n) – характеризує ступінь фінансового ризику (не більше 1,0):

$$K_n = \frac{З_k}{B_k},$$

де $З_k$ – залучені кошти (довгострокові і поточні).

3. Показники, що оцінюють рентабельність:

- рентабельність активів (P_a):

$$P_a = \frac{Пч}{A},$$

де $Пч$ – чистий прибуток (рядок 220 або 225 Ф.2);

A – активи;

- рентабельність продажів (P_n):

$$P_n = \frac{Пч}{Ор},$$

де $Ор$ – обсяг реалізації продукції без ПДВ.

4. Показники, що визначають дохід керуючого та вигідність складання трастових договорів:

- дохідність з трасту ($Дохтр$):

$$Дохтр = \frac{Дохідтрасту}{Дохіддепозиту} \times 100\%.$$

Якщо в траст вкладати цінні папери, то дохідність з трасту ($Дохтр$) визначається за формулою:

$$Дохтр = \frac{Дохідтрасту}{Дивіденд} \times 100\%;$$

- оцінка вигідності трасту ($От$):

$$От = \frac{Річнийдохідзатрастомбенефіціара(довірителя)}{Річнийдохідзадепозитом}$$

5. Показники, що визначають дохідність цінних паперів (капітальних активів):

- дохідність активів ($Дцп$):

$$Дцп = \beta \cdot R + \alpha,$$

де Дцп – дохідність цінних паперів (капітальних активів);

β – коефіцієнт чутливості ринку до довірчого управління;

R – середня дохідність ринку;

α – константа, яка інтерпретується як величина помилки залежності;

- *необхідна ставка дохідності (НСД) – (за теорією МОКА):*

$$НСД = i + (R - i) \times \beta,$$

де i – безпечна (безризикова) ставка, що гарантує мінімальну необхідну дохідність;

- *балансова вартість однієї акції (БВА):*

$$БВА = \frac{AK + P\Phi}{Az},$$

де АК – вартість акціонерного капіталу, грн.;

РФ – вартість резервного фонду, грн.;

Az – загальна кількість акцій компанії, штук;

- *коефіцієнт обертання акцій (КОА) – є непрямым показником ліквідності та показує обсяг обертання акцій, які випущено:*

$$КОА = \frac{Opr}{Az \times Цпр},$$

де Opr – загальний обіг продажу акцій;

Az – загальна кількість акцій компанії;

$Цпр$ – середня ціна продажу однієї акції.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. В.С. Мілаш Господарське право : навч. посіб. Харків : Право, 2017. - 327 с.
2. О.Б. Андрєєва, Ю.М. Жорнокуй, О.П. Гетманець та ін. Господарське право України : підручник: у 2 ч.- Харків : ХНУВС, 2016. Ч. 2. - 2016. - 367 с.
3. Н.М. Внукова, Ж.О. Андрійченко, С.А. Ачкасова та ін.; наук. ред. та кер. кол. авт. Н.М. Внукова Управління розвитком ринків фінансових послуг : монографія Х. : Адв, 2009. - 196 с.
4. В.О. Онищенко, Т.М. Завора Ринок фінансових послуг: навч. Посібник Полтава, ПолтНТУ, 2017- 409с.
5. О.П. Близнюк, О.М. Іванюта Ринок фінансових послуг: навч. Посібник.Харків, ХДУХТ, 2017. – 255с.
6. Д.І. Дема, І.В. Абрамова, І.А. Шубенко, Л.В. Недільська, В.М. Трокоз.Ринок фінансових послуг: навч. Посібник К.: Алерта, 2013. - 376 с.
7. Є.М. Сич, В.П. Ільчук , Н.І. Гавриленко Ринок фінансових послуг: навч. Посібник К.: Центр учбової літ., 428с.

Допоміжна

1. Бабенко Вікторія Геннадіївна. Механізм страхування фінансових ризиків: монографія / Таврійський держ. агротехнологічний ун-т. — Мелітополь: ТДАТУ, 2009. — 287с.
- i. 9.Базилевич В.Д., Погорельцева Н.П. Іпотечний ринок: [монографія]. — К.: Знання, 2008. — 717с.
- b. 10.Бондаренко Н.І., Нагаєва Г.О., Ковальова Т.В., Калашніков О.М. Страхування: навч.-метод. посібник / Харківський національний аграрний ун-т ім. В.В. Докучаєва. — Х., 2010. — 110с.
2. Внукова Н.М., Кузьминчук Н.В. Соціальне страхування: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. — К.: Кондор, 2009. — 352с.
3. Горбач, Л.М. Ринок фінансових послуг : навч. посібник : Рекомендовано МОН України : . / Л.М. Горбач, О.Б. Каун. — К. : Кондор, 2010. — 436 с.
4. Маслова, С.О. Ринок фінансових послуг : Навч. посібник : Рекомендовано

- МОН України / С.О. Маслова, О.А. Опалов. – К. : Кондор, 2015. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) [191 с.]
5. Ринок фінансових послуг : Навч. посібник / І.Б. Хома, І.В. Алексєєв, Л.С. Тревого, Н.І. Андрушко. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2015. – 248 с.
 6. Ринок фінансових послуг в Україні: стан і перспективи розвитку : Каталог виставки / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка. – Х. : ХДНБ ім. В.Г.Короленка, 2014. – 96 с.
 7. Унивецька-Ходаківська, В.П Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.П Унивецька - Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
 8. Ходаківська, В.П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / В.П. Ходаківська, В.В. Беляєв. – К. : ЦУЛ, 2012. – 616 с.
 9. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» від 10.12.1997 № 710/97-ВР // www.rada.gov.ua
 10. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III // www.rada.gov.ua
 11. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III // www.rada.gov.ua
 12. Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» від 19.06.2003 № 978-IV // www.rada.gov.ua
 13. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII // www.rada.gov.ua
 14. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII // www.rada.gov.ua
 15. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 № 1788-XII //

www.rada.gov.ua

16. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 № 2654-XII // www.rada.gov.ua
17. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР // www.rada.gov.ua
18. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV // www.rada.gov.ua
19. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III // www.rada.gov.ua
20. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898-IV // www.rada.gov.ua
21. Закон України від 19.06.2003 № 979-IV «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» // www.rada.gov.ua
22. Закон України «Про цінні папери та фондову ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV // www.rada.gov.ua
23. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV // www.rada.gov.ua
24. Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії» від 19.02.1994 № 55/94 // www.rada.gov.ua
25. Приходько Н.В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Національний ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. — Миколаїв: НУК, 2010. — 72с.
26. Рев`юк Наталія Валеріївна. Іпотека як господарсько-правова конструкція залучення інвестицій в економіку: теорія та практика її застосування / НАН України; Інститут економіко-правових досліджень; Національний ун-т держ. податкової служби України. — Х.: ТОВ "Кроссроуд", 2010. — 172с.
27. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: підручник. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2010. — 535с.

Інтернет ресурси

28. Державний комітет статистики України / Режим доступу: [<http://www.ukrstat.gov.ua>]

29. Державна фіскальна служба України / Режим доступу:
[<http://www.sts.gov.ua>]
30. Законодавство України щодо фінансового моніторингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
31. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Режим доступу:
[<http://www.me.gov.ua>]
32. Національний банк України / Режим доступу: [<http://www.bank.gov.ua>]
33. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського / Режим доступу:
[<http://www.nbuv.gov.ua/>]
34. Угоди на міжнародному валютному ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/16381204/ekonomika/mizhnarodnifinansovi_rinki.
35. Україна фінансова [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.ufin.com.ua>.
36. Українська Національна Іпотечна Асоціація [Електронний ресурс]. –
Режим доступу : [http:// www.unia.com.ua](http://www.unia.com.ua).
37. Ф'ючерси й ф'ючерсні валютні операції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mir-ekspertiz.info/287.htm>.
38. Форвард – Forward, форвардний контракт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forexaw.com/46/l651.htm>.